

ชื่อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะบางประการที่มีผลต่อประสิทธิภาพการ
ดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ในเขตรองการ
ชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ นายสุวัฒน์ วิสาชัย

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ประครองศรี)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉลอง บุตรธรรมเจริญ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประภัสนร์ เศษประเสริฐวิชา)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา เปรียบเทียบลักษณะบางประการที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการของกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีผลการดำเนินงานมาก (กลุ่มระดับ A) กับกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีผลการดำเนินงานน้อย (กลุ่มระดับ C) ในเขตรองการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ในเรื่ององค์ประกอบลักษณะที่เปรียบเทียบได้แก่ 1) สภาพทั่วไปบางลักษณะของกลุ่มและของสมาชิก 2) การดำเนินงานและผลการดำเนินงานของกลุ่ม 3) ปัญหาอุปสรรคระหว่างการจัดการดำเนินงานของกลุ่ม 4) ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการและของสมาชิกกลุ่มประชากรในกลุ่มตัวอย่างได้แก่คณะกรรมการ 15 คณะ โดยวิธีการสุ่มอย่างเจาะจง และจากสมาชิกกลุ่มกลุ่มละ 50 ราย โดยใช้วิธีการกำหนดสัดส่วนจากประชากรทั้งหมด และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายเพื่อหาตัวแทนกลุ่ม มีแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าสถิติ t-Test และค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square) ผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำาไปประยุกต์ใช้ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการและดำเนินงานกลุ่ม

บริหารการใช้น้ำชลประทาน ในเขตรโครงการชลประทานลำปาว

ผลของการเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่ากลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีความแตกต่างกันทางสถิติในบางลักษณะดังนี้

1. ด้านสภาพพื้นฐานบางประการของกลุ่มในเรื่อง อายุของกลุ่ม จำนวนสมาชิก กลุ่ม เงินทุน จำนวนคูส่งน้ำ พื้นที่ดำเนินการกลุ่ม การมีศาลาอเนกประสงค์ ความแตกต่างของสมาชิกกลุ่มในเรื่อง พื้นที่ถือครองต่อครัวเรือน แหล่งความรู้และการเปิดรับข่าวสาร การได้รับการฝึกอบรม และได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ชลประทาน

2. ด้านการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของกลุ่ม มีความแตกต่างกันในเรื่อง การประสานงานกับหน่วยงานอื่น ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการกลุ่ม การวางแผนส่งน้ำ ระดับความร่วมมือของสมาชิกและจำนวนครั้งในการบำรุงรักษาระบบชลประทาน การจัดหาปัจจัยการผลิตอย่างเพียงพอ และตลาดระบบที่เป็นธรรมชาติในการรับซื้อผลผลิต การดำเนินกิจกรรมเพื่อหาเงินทุนเข้ากลุ่ม การหมุนเวียนน้ำในระดับคูส่งน้ำ การวางแผนระบบการปลูกพืช การจัดประชุมประจำปีของกลุ่ม การให้คำปรึกษาแก่สมาชิกของคณะกรรมการกลุ่ม การจัดหาป้ายแสดงรอบเวรการรับน้ำในระดับคูส่งน้ำ การสนับสนุนกลุ่มของสมาชิกในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ เงินทุนในการดำเนินงานกลุ่ม ด้านคุณสมบัติและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องความเสียสละ ความเป็นกันเองและให้ความสนใจกับสมาชิก ความรับผิดชอบในหน้าที่ การวางแผนการดำเนินงานกลุ่ม การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม การประสานงานกับหน่วยงานอื่น และภาวะผู้นำในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และเป็นที่เด่นชัดว่ากลุ่มระดับ A มีการแสดงออกทุกเรื่องที่กล่าวถึง

3. ปัญหาในการดำเนินงาน ทั้งสองกลุ่มมีปัญหาแตกต่างกันในเรื่อง สภาพภูมิประเทศของพื้นที่ ความไม่สะดวกของการใช้น้ำและการกระจายน้ำไม่ทั่วถึง การไม่มีเวลาบริหารงานกลุ่มของคณะกรรมการ การไม่เข้าจับบทบาทหน้าที่และการไม่ดำเนินงานของคณะกรรมการ การไม่เข้าเยี่ยมกลุ่มของเจ้าหน้าที่ชลประทาน การไม่เคารพกฎกติกาของกลุ่ม การไม่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิก (เพื่อการแก้ไขปัญหาในเรื่องของการกระจายน้ำชลประทาน รวมทั้งการซ่อมแซมคูน้ำขาดชำรุดเสียหายและการลอกตะกอนดินในคลอง

4. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่ม ซึ่งเห็นว่า

กิจกรรมที่ควรดำเนินการและจัดหา เพิ่มขึ้นได้แก่ 1) ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เข้าร่วมประชุมประจำปีของกลุ่ม เพื่อความสนใจในการเข้าบ่มเย็บกลุ่ม 2) สนับสนุนวัสดุซ่อมแซมชลประทานให้พอเพียง 3) ส่งเสริมการเกษตรแบบตลาดมีสัญญาข้อตกลง 4) มีการเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีจากองค์การตลาดเพื่อเกษตรกรให้กลุ่ม 5) สนับสนุนการดำเนินธุรกิจกลุ่มแก่คณะกรรมการกลุ่ม 6) จัดหาปัจจัยการผลิตต้นทุนต่ำบริการสมาชิก 6) จัดหาตลาดที่เป็นธรรมในการรับซื้อผลผลิตของสมาชิก 7) จัดสรรน้ำชลประทานให้สมาชิกอย่างทั่วถึงและยุติธรรม 8) จัดหาป้ายแสดงรอบเวรการรับน้ำในคูส่งน้ำ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งได้จากนักศึกษา ดังนี้ สำหรับการปรับปรุงกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานน้อย (กลุ่มระดับ C) ควรมีการดำเนินการ ดังนี้ 1) สนับสนุนการก่อสร้างศาลาอเนกประสงค์ของกลุ่ม 2) ให้กลุ่มมีการจัดหาทุนดำเนินการของกลุ่ม 3) ให้สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบบ่อยครั้ง ครัด คณะกรรมการกลุ่ม เพื่อความสนใจต่อกิจกรรมของสมาชิกเพิ่มขึ้น 5) กระตุ้นการเสียสละของสมาชิกให้มียอดการดำเนินงานกลุ่ม 6) ให้เจ้าหน้าที่ชลประทานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าบ่มเย็บกลุ่มเพิ่มขึ้น กลุ่มที่มีผลการดำเนินงานมาก (กลุ่มระดับ A) ควรมีการดำเนินการดังนี้ 1) จัดอบรมเรื่องการดำเนินธุรกิจกลุ่มแก่คณะกรรมการ 2) ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าบ่มเย็บกลุ่มเพิ่มขึ้น และสำหรับการพัฒนาทั้งสองระดับการดำเนินการดังนี้ 1) มีการจัดหาปัจจัยการผลิตต้นทุนต่ำบริการสมาชิกให้เพียงพอ 2) ส่งเสริมการเกษตรแบบตลาดมีสัญญาข้อตกลงซื้อผลผลิตล่วงหน้าในการส่งเสริมการเกษตร 3) เชิญให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องร่วมวางแผนในการดำเนินงานกลุ่ม 4) ส่งเสริมให้สมาชิกปลูกพืชไร่ชนิดอื่นแทนการปลูกข้าวนาปรัง

THESIS TITLE : A COMPARATIVE STUDY ON SOME CHARACTERISTICS
AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF LATERAL WATER
USER GROUP'S MANAGEMENT IN LAMPAO IRRIGATION
PROJECT CHANGWAT KALASIN.

AUTHOR : MR.SUWAT WICHACHAI

THESIS ADVISORY COMMITTEE :

..... *Prasit Prakongsri* CHAIRMAN

(ASSOCIATE PROFESSOR DR.PRASIT PRAKONGSRI)

..... *Chalong Buntamcharoen* MEMBER

(ASSISTANT PROFESSOR CHALONG BUNTHAMCHAROEN)

..... *Prapatsorn Tachaprasertvitaya* MEMBER

(ASSISTANT PROFESSOR PRAPATSORN TACHAPRASERTVITAYA)

ABSTRACT

The objective of this research was to compare some characteristics affecting the effectiveness of the lateral water user group's management of more effective groups (grade A) and less effective groups (grade C) in Lampao Irrigation Project Changwat Kalasin. The compared components were (1) some selected basic characteristics of groups and members (2) the implementation of groups and results (3) the problems and obstacles encountered in during the implementation of the groups (4) the recommendations of the committee and member. The fifteen committees and 50 group's members from each studied groups were respondent, and were selected by purposive quota sampling technique. The interview schedule was employed for data collection. The collected data were analyzed by

using package programme namely SPSS/PC⁺.The percentage,arithmetic mean,standard deviation,Chi-square and t-Test were used for statistical method for data analysis.It was anticipated that the findings of this study could be applied for improving the management and implementation of the lateral water user groups in the project area.

The results of the comparison revealed that there were statistically significant differences between some characteristics of lateral water user groups grade A and grade C in such a way as:

1)The characteristics of groups were different in the age of group, number of members, funds,number of tertiary,area of responsibility(rai),pavinlion of groups. The different between members of groups were area of land holding per household, source and exposure to information,training obtainment,and visiting by irrigation officials.

2)The implementation of groups and results were different in the coordinating with relevant agencies,the frequency of meeting of committee,the water delivery planning,level of cooperation among members and frequency of maintenance the irrigation systems, the provision of production inputs sufficiently and fairy marketing system for farm products,activities for acquiring the funds , the rotation of water utilizing on tertiary,the frequency of improving and maintenance tertiary,cropping system planning, annual group meeting,supervising of committee to its members,the establishment an announcement board for showing of the rotation of water delivering in lateral level,the members contributing the materials and budget to the implementation of the group.The properties

and the performance of leader are significantly different in devoting, friendly and giving interest to member, sense of responsibilities, planning for group implementation, solving the occurred problem of the group, the coordination with related agencies, and the leadership in undertaking on group's activities. Obviously the lateral water user group grade A had been higher performed in above mentions.

3) The problems encountered to implementation of two groups were statistically significant different in topography of area, inconvenience and inaccuracy of water utilizing, time shortage for group administration of committee, committee did not comprehensively understanding and undertaking their roles and duties, the irrigation officials did not visit and recognize the roles of groups, did not assist among group members in solving the problem of the irrigated water delivering including, in renovate the damage of tertiary and eliminate the soil sediment from canal.

4) Recommendations of the committee and group members. The following activities should be more conducted and provided such as (1) more visiting and attending in annual meeting of group by agricultural extension officials, (2) the materials for repairing the damaged tertiary, (3) contract farming production activities, (4) the fertilizer from Agricultural Marketing Organization for Farmer, (5) the business activities of the group, (6) providing the low cost materials for agriculture, (7) the fair marketing for farm product, (8) the allocating the irrigation water accurately to every member, (9) chart for showing the water delivery

system in tertiary.

The researcher's commendations which were basically prepared by the consideration on research findings were as follows: For improving the less effective groups (grade C), by (1) supporting the establishment of the general purposed hall of the group, (2) providing the funds for group's implementation, (3) more compelling for member to keep on the rules and regulation, (4) increasing the interesting of group committee to activities of members, (5) stimulating the contribution of member to group performance, (6) more visiting of the irrigation and extension staff. For developing more effective groups (grade A) by (1) the preparing training course on the business for the committee members, (2) increase the visiting of the RID and DOAE staff. For developing both two groups by (1) providing sufficiency of low cost production inputs for group member, (2) promoting the contract farming in the undertaking the agricultural extensions, (3) inviting related the agencies to involve in the establishment of implementation plan of the group, and (4) persuading the groups members to cultivate field crops in dry season in stead of rice cultivation.